

Avfallsplan

Dokumentets giltighet och beslut

Dokumentnamn: Avfallsplan
Gäller för: Alla kommunens verksamheter och TEMAB
Gäller fr o m: 2020-05-12
Gäller t o m: 2024-06-30
Fastställd av: KF § 27/2020 och § 62/2023 samt § 194/2023 (förlängning)
Fastställd: 2023-12-18
Diarienummer: KS 2022/971

Dokumentansvar och handläggning

Dokumentansvarig: Anna Persson , chef
Samhällsbyggnad
Handläggare: Thomas Kihlström , chef
Samhällsbyggnad

Dokumenthistorik

Version: 1.01
Revideringar gällande ansvar under rubriken Mål och aktiviteter i sammanfattning.
Tidigare beslut: KF § 159/2022
Upphäver: Avfallsplan

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.1.1	Nuvarande och framtida avfallshantering i Tierps kommun	6
1.1.2	Uppföljning av förgående plan	7
1.2	Syfte	7
1.3	Omfattning - innehåll i en kommunal avfallsplan	7
1.4	Metod	8
1.4.1	Genomfört samråd	8
1.4.2	Genomförande av avfallsplanen och uppföljning.....	8
2	Mål och aktiviteter.....	9
2.1	Målsättningsprocess	9
2.2	Mål med tillhörande aktiviteter.....	10
2.2.1	Minska mängden brännbart avfall på återvinningscentralerna med 15 % och mängden restavfall med 10 %.....	10
2.2.2	Minska miljöpåverkan från gamla deponier	10
2.2.3	Nyttiggörande av näringen i samtliga kommunala organiska avfall 2022.....	11
2.2.4	Kommunen bidrar till utvecklingen av en cirkulär ekonomi.....	12
2.2.5	Nedskräpningen ska minska och förebyggas.....	12
2.2.6	Minska mängden matsvinn inom vård, skola och omsorg	13
3	Miljökonsekvenser	14
4	Ekonomi	15
4.1	Finansiering av avfallshantering i kommunen	15
4.2	Konsekvenser av avfallsplanens åtgärdsprogram	15
5	Kommunala styrmedel för styrning i planens riktning.....	16
5.1	Lokala föreskrifter om avfallshantering.....	16
5.2	Information och vägledning	16
5.3	Taxa.....	17
5.4	Tillsyn	17
6	Organisation	19
6.1	Nuvarande organisation	19
6.2	Samverkan.....	19
6.3	Konsekvenser av avfallsplanens åtgärdsprogram	19
7	Mål och aktiviteter i sammanfattning.....	20

Bilaga 1	Nulägesbeskrivning
Bilaga 2	Anläggningar
Bilaga 3	Gamla deponier
Bilaga 4	Mål och lagstiftning
Bilaga 5	Miljökonsekvensbeskrivning
Bilaga 6	Uppföljning av tidigare avfallsplans mål

Förord

Föreliggande avfallsplan har tagits fram med stöd av Miljö & Avfallsbyrån på uppdrag av Tierps kommun och Tierps Energi och Miljö AB (TEMAB). Arbetet har drivits av Thomas Kihlström, samhällsbyggnadsdirektör Tierps kommun och Thorsten Schnaars, verksamhetschef renhållning, TEMAB.

I arbetet med framtagande av mål och aktiviteter har följande personer varit engagerade:

Thomas Kihlström, Samhällsbyggnad

Thorsten Schnaars, TEMAB

Per Jonsson, TEMAB

Henrik Jokijärvi, Miljö och Hälsa

Anna Persson, Planering och Myndighet

Monica Okpe, Marksamordnare

Jonas Nyberg, Ordförande Utskottet samhällsbyggnad, Ordförande TEMAB

Randi Graungaard, Kommundirektör

Maria Leopardi, Kostchef

Martin Bällstav, Fastighetssamordnare

Göran Karlström, Arbetsledare på renhållningen och återvinningscentral, TEMAB

Charlotta Flyckt Hultman, Hemtjänsten Östra

Patric Hamlin, Tierpsbyggen

Pär Blom, TEMAB

Pernilla Rollen Sjöström, Tierpsbyggen

Lars Lindquist, TEMAB

Göran Karlström, TEMAB

Sofia Nohrstedt, Kultur och Fritid

Alexandra Forslund, Markprojekt

Carl Hellström, Miljö och Hälsa

Fredrik Öhlund, Kultur o Fritid

Eva Myrin, Miljö & Avfallsbyrån

Sara Stenberg, Miljö & Avfallsbyrån

1 Inledning

Varje kommun i Sverige ska ha en renhållningsordning enligt miljöbalken. Begreppet renhållningsordning omfattar både föreskrifter för avfallshantering och avfallsplan. Detta dokument med dess bilagor utgör kommunens avfallsplan.

Grunden i avfallshanteringen är den i Miljöbalken och i EU-lagstiftningen angivna avfallshierarkin. Avfallshierarkin anger den prioritetsordning som ska gälla avseende förebyggande och behandling av avfall. Prioriteringsordningen innebär att uppkomsten av avfall helst ska förebyggas, i andra hand ska varan återanvändas, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand återvinnas på annat sätt t ex. genom energiåtervinning och i sista hand läggas på deponi.

Lagstiftningen som påverkar avfallsplanens innehåll har förändrats under de senaste åren. Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2017:2) reglerar innehållet i en kommunal avfallsplan. Till föreskrifterna hör även en vägledning (Naturvårdsverket rapport 6760). I föreskrifterna och vägledningen poängterar Naturvårdsverket att kommunerna ska lägga mer fokus på att ta fram mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall, och mindre tid på att beskriva nuläget. Mål och åtgärder ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen samt andra relevanta mål, strategier och planer. Mål och åtgärder för nedskräpning ska finnas.

Kopplingen till utvecklingen inom EU är tydlig. Fokus i diskussionerna kring avfall ligger i allt större utsträckning på att minska avfallets farlighet, att minska avfallsmängderna och att underlätta för människor att sortera och lämna avfall. Detta understryks till exempel i EU:s plaststrategi som är det senaste tillskottet i EU:s aktionsplan för att åstadkomma en cirkulär ekonomi. I en cirkulär ekonomi utnyttjas resurser mer effektivt, sambandet mellan tillväxt och avfallsmängder har brutits och materiella resurser recirkuleras i biologiska eller tekniska kretslopp.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Nuvarande och framtida avfallshantering i Tierps kommun

Tierps kommun hade 20 700 innevånare 2017 och den totala mängden hushållsavfall var 405 kg per person. Av detta hushållsavfall skickades drygt hälften till energiutvinning och resten gick till olika former av materialåtervinning. En mer omfattande nulägesbeskrivning redovisas i bilaga 1. I kommunen finns tre återvinningscentraler (varav en är lokaliserad på Gatmots avfallsanläggning) och 11 återvinningsstationer. Ytterligare beskrivning av anläggningar för återvinning och bortskaffande av avfall redovisas i bilaga 2. I bilaga 3 redovisas en förteckning över identifierade nedlagda deponier i kommunen.

Införandet av matavfallsinsamling under 2017 har inneburit stora förändringar av insamlingssystemet. I arbetet med framtagande av denna avfallsplan har framtida förändringar diskuterats och vad de innebär för insamlingssystemet och för behovet av anläggningar för omhändertagande av avfall. En av de förändringar som identifierats är arbetet med utveckling av återvinningscentralerna. Vidare anses förebyggande arbete mot nedskräpning vara viktigt. Till exempel planering hur nedskräpning ska undvikas efter etablering av snabbmatskedjor. I avsnitt **Error!**

Reference source not found. nedan presenteras mål och aktiviteter i den nya avfallsplanen.

Inga nya insamlingssystem anses behövas för att hantera avfallet. Istället ska befintliga system vidareutvecklas med vidare utbyggnad av separat insamling av matavfall och utveckling av återvinningscentraler. Inga ytterligare anläggningar anses behövas för omhändertagande av avfallet i kommunen. Inom den avfallsplaneperiod kommunen nu går in i bedöms inte avfallsflödena förändras i stor utsträckning.

Lagstiftning och målsättningar på nationell och europeisk nivå som påverkar och vidare kommer att påverka avfallshanteringen i Tierps kommun, finns angivna i bilaga 4.

1.1.2 Uppföljning av förgående plan

Den tidigare avfallsplanen antogs av kommunfullmäktige hösten 2012. Planen omfattade 9 st inriktningsmål, 22 st mätbara mål och 27 åtgärder som skulle vidtas. I bilaga 6 redovisas genomförd uppföljning av den tidigare avfallsplanen. Sammanfattningsvis kan konstateras att ca 80 % av åtgärder och mätbara mål har genomförts helt eller delvis.

1.2 Syfte

Avfallsplanen är ett viktigt verktyg för att på lång sikt kunna uppfylla samhällets mål och syftet med avfallsplanen för Tierps kommun är att:

- Ge en samlad bild av den nuvarande avfallshanteringen
- Ange mål och aktiviteter med utgångspunkt i lokala behov, nationella/regionala/lokala mål samt gällande lagstiftning
- Flytta avfallet uppåt i avfallshierarkin och styra utvecklingen av avfallshanteringen så att en hållbar utveckling främjas
- Omhändertagandet av det avfall som uppstår ska förbättras ur miljö- och resurshushållningssynpunkt
- Vara ett verktyg för att kommunicera behov av förändringar av hanteringen för att möta samhällets nya krav inom området

1.3 Omfattning - innehåll i en kommunal avfallsplan

Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall (NFS 2017:2) reglerar innehållet i en kommunal avfallsplan.

Avfallsplanen ska bland annat innehålla uppgifter om avfallsmängder, avfallshantering och avfallsanläggningar samt mål och åtgärder.

För avfall som kommunen ansvarar för ska planen innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfallet. Det omfattar både hushållsavfall och avfall som uppkommer i kommunens egna verksamheter. Planen ska även innehålla mål och

åtgärder för avfall som kommunen inte ansvarar för, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta.

Planen ska beskriva de åtgärder som kommunen planerar att vidta för att uppnå de uppsatta målen samt hur målen kommer att följas upp. Planen ska även beskriva vilka styrmedel man planerar att använda för att implementera mål och åtgärder.

1.4 Metod

1.4.1 Genomfört samråd

Samråd och utbildning är genomförd – redovisas i bilaga 1.

1.4.2 Genomförande av avfallsplanen och uppföljning

Denna avfallsplan är ett verktyg för kommunen i arbetet med att anpassa avfallshanteringen i riktning mot hållbar utveckling. Kommunen har för säkerställande av en väl fungerande avfallshantering bildat det helägda dotterbolaget Tierps Energi och Miljö (TEMAB). Bolaget har det operativa ansvaret för avfallshanteringen och har i samarbete med representanter för kommunen tagit fram avfallsplanen som fastställs av kommunfullmäktige. Bolaget har huvudansvaret för genomförande av avfallsplanen, enligt bolagsordning och ägardirektiv för TEMAB. I avsnitt 6 beskrivs bolaget närmare.

Uppföljning, och vid behov revidering, av avfallsplanens mål och planerade aktiviteter ska ske två gånger per år och revidering av hela avfallsplanen ska göras senast 2022. I avsnitt 7 beskrivs ansvarsfördelningen för genomförande av aktiviteterna i planen. Ansvariga och medverkande ska genomföra uppföljningen av mål och aktiviteter tillsammans. TEMAB, som operativt ansvariga för avfallshanteringen i kommunen, är huvudansvarig för uppföljningen och dokumenterar och presenterar den för kommunstyrelsen.

I det fortlöpande avfallsplanearbetet kommer representanter från olika verksamheter inom kommunen att vara delaktiga. Dialog kan även ske med olika externa intressentgrupper vid behov. Avfallsplanen kommer därmed att bli ett levande dokument och avfallsplaneringen kommer att ske som en kontinuerlig process med regelbunden uppföljning, och vid behov revidering, inför den årliga budgetprocessen.

Avfallsplanen kommer att finnas tillgänglig för företag och allmänheten på kommunens hemsida.

2 Mål och aktiviteter

2.1 Målsättningsprocess

Det övergripande målet med avfallsplanen är att utveckla avfallshanteringen i Tierp ytterligare och säkerställa en utveckling i enlighet med avfallshierarkin och en avfallshantering av god kvalitet. Utifrån den nulägesanalys och den omvärldsanalys som genomförts i avfallsplanarbetet har sex viktiga områden identifierats där mål utarbetats till planen.

Dessa viktiga områden är aktuella i det arbete som pågår i hela EU med utveckling av ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Målen har tagits fram i samverkan i hela kommunens organisation. En bred grund och en god förankring av planens mål har säkrats genom tre temamöten där målområdena har diskuterats. Utifrån temamötena har målen i planen utvecklats och samtliga deltagare har haft flera möjligheter att kommentera förslagen.

Dessa temamöten har varit

- Temamöte Nedskräpning med deltagare från Tierpsbyggen, Samhällsbyggnad, Miljö och Hälsa, Kultur och Fritid, Mark och Exploatering samt TEMAB.
- Temamöte Matsvinn med deltagare från Äldreomsorgen, Kostenheten, Samhällsbyggnad, fastighetssamordning samt TEMAB.
- Temamöte Cirkulär Ekonomi med kommunalråd, kommundirektör samt ledande personer på Miljö och Hälsa, Samhällsbyggnad samt TEMAB.

Utifrån dessa diskussioner och diskussioner inom TEMAB har följande mål formulerats. Målen ska uppfyllas inom planperioden och ett antal aktiviteter har kopplats till var en och av dem. I det följande finns bakgrunden till valet av mål samt planerade aktiviteter kopplade till målet.

- Minska mängden brännbart avfall på återvinningscentralerna med 15 % och mängden restavfall med 10 %
- Minska miljöpåverkan från gamla deponier
- Nyttiggörande av näringen i kommunens samtliga organiska avfall¹ år 2022
- Kommunen bidrar till utvecklingen av en cirkulär ekonomi
- Nedskräpningen ska minska och förebyggas
- Minska mängden matsvinn inom vård, skola och omsorg

I avsnitt 7, Mål och aktiviteter i sammanfattning, finns en sammanfattning av mål och respektive aktiviteter presenterade översiktligt i tabellform. I tabellen anges ansvariga och medverkande.

¹ Matavfall, avloppsslam och aska

2.2 Mål med tillhörande aktiviteter

2.2.1 Minska mängden brännbart avfall på återvinningscentralerna med 15 % och mängden restavfall med 10 %

En huvudinriktning för TEMAB i arbetet med utvecklingen av avfallshanteringen i Tierps kommun är att minska mängden restavfall och avfall i den brännbara fraktionen på återvinningscentralerna. Detta innebär en förflyttning upp i avfallshierarkin och kan åstadkommas dels genom ökad källsortering och dels genom en minskning av avfallsmängderna. Målsättningen är att den totala mängden brännbart avfall från återvinningscentralerna ska minska med 15 % under planperioden med utgångspunkt i 2017 års siffror. Detsamma gäller restavfallsmängderna men där är den målsatta minskningen 10 %.

De aktiviteter som är kopplade till målet är framtagande av en utvecklingsplan för återvinningscentralerna samt genomförande av densamma. Framtagandet av utvecklingsplanen är redan påbörjat och kommer att slutföras under 2019. Därefter tar aktiviteter vid enligt den ordning som pekas ut i utvecklingsplanen.

För att öka kunskapen om sortering och hur man i Tierp arbetar med frågan, ska samtliga nyinflyttade samt de som byter boendeform (från exempelvis lägenhet till villa) informeras om hur sortering av avfall i kommunen går till.

Ytterligare en aktivitet för att minska mängden brännbart avfall från återvinningscentralerna och minska mängden restavfall är att fortsätta arbetet med införande av källsortering av matavfall, förpackningar och tidningar i alla kommunens verksamheter. Det gäller såväl samtliga skolor, vårdinrättningar och verksamhet inom omsorg som bolag och förvaltningar.

Införandet av matavfallsinsamling ska följas upp 2019, 2020 och 2021 för att följa utvecklingen och se till att andelen källsorterande hushåll och verksamheten stadigt växer, annars kommer åtgärder att vidtas.

För att följa utvecklingen kommer plockanalyser av restavfall och matavfall samt av brännbart avfall på återvinningscentralerna att genomföras vid två tillfällen under planperioden. Syftet med plockanalyserna är att identifiera dels vilka felsorteringsarter som förekommer (för riktade informationsinsatser) och dels vilka fraktioner som bör samlas in separat för ökad återvinning.

2.2.2 Minska miljöpåverkan från gamla deponier

Gamla deponier finns det gott om i alla kommuner. Avfallshanteringen har genom åren centraliserats och antalet aktiva deponier har drastiskt minskat. Minskningen beror dels på ökade krav på kontroll av miljöpåverkan från avfallshanteringen och dels på att större andelar avfall går till förbränning eller återvinning numera. En viktig roll kommunen har är att ha kontroll på, och begränsa, miljöpåverkan från de nedlagda gamla deponierna. Med anledning av detta finns målet att minska miljöpåverkan från de gamla deponierna med i avfallsplanen.

Arbetet är långsiktigt. De aktiviteter som finns med i avfallsplanen för att säkerställa att kommunen minskar miljöpåverkan från de gamla deponierna är, dels att utifrån den inventering som just slutförs, utveckla ett åtgärdsprogram för

samtliga nedlagda kommunala deponier och dels att genomföra åtgärder enligt åtgärdsprogrammet.

2.2.3 Nyttiggörande av näringen i samtliga kommunala organiska avfall 2022

Gödningsmedel som åkermarker gödslas med kommer ofta från gruvor. Näringshamnar sedan i maten och vidare i toalettavfallet eller som matavfall. Att inte ta tillvara näringen och gödsla med den igen utan istället gödsla med nya mineraliska gödningsmedel är inte hållbart. Så stor del som möjligt av näringen i matavfall, slam och gödsel behöver komma till nytta på odlingsmark. Detta är dock inte lätt att åstadkomma då de farliga ämnen som används i samhället ofta återfinns tillsammans med näringen i slam och avfall.

Kommunen har, genom TEMAB, ansvar för både matavfall, avloppsslam och aska. Matavfallet omfattas av det kommunala renhållningsansvaret och slammet från avloppsreningsverket och askan från fjärrvärmeproduktionen är kommunala verksamhetsavfall och omfattas därför av avfallsplanen. TEMAB har alltså stor möjlighet att arbeta med att förbättra förutsättningarna för nyttiggörande av de här avfallslagens näringsinnehåll.

Målsättningen i avfallsplanen är att näringen i kommunens samtliga organiska avfall ska nyttiggöras 2022.

TEMAB ska, i den upphandling av behandling av det i kommunen insamlade matavfallet som kommer att genomföras inom kort, kräva att den rötrest/kompost som återstår efter behandling ska återföras till åkermark.

Likaså kommer under planperioden en utredning om en lokal biogasanläggning att genomföras. Vid en första översiktlig genomgång kan det verka som att den mängd matavfall och slam som finns tillgänglig är för liten för att en biogasanläggning för tillverkning av biogas för fordonsdrift ska kunna drivas med god ekonomi. Men om biogasen inte uppgraderas till fordonsgas utan istället används för produktion av el och värme eller om någon annan aktör är intresserad av att vara med kan ekonomin bli helt annan. Andra aktörer som kan vara intresserade är andra kommuner eller stora lantbruk. Denna aspekt är värd att undersöka i en utredning om lokal biogasanläggning. Utredningen kommer också att titta på alternativa möjligheter att nyttja tillgångarna i matavfallet så mycket som möjligt.

En utredning av hur avloppsslam och aska ska hanteras när de inte längre kan användas som sluttäckningsmaterial för att sluttäcka deponin på Gatmots avfallsanläggning ska genomföras. Det finns flera svårigheter att komma till rätta med innan avloppsslam kan läggas på åkermark och utredningen kommer att undersöka vilka och hur de kan tacklas. En av dessa svårigheter som bör belysas i utredningen är hur läkemedelsrester i avloppsvattnet och slammet ska hanteras. För närvarande finns det inga nationella krav på rening av läkemedelsrester och eventuell rening är förenad med stora kostnader.

Ytterligare en utredning kommer att genomföras inom ramen för avfallsplanen. Den ska utreda hur näringen i slammet från små avloppsanläggningar på bästa sätt kan komma till nytta. Det kan vara lättare att nyttiggöra näringen från slammet från enskilda avloppsanläggningar än från avloppsreningsverket eftersom slammet från

enskilda avloppsanläggningar inte innehåller förorenat vatten från till exempel trafikytor eller tak. Även här ska problemen med läkemedelsrester beaktas. Utredningen ska leda fram till åtgärder som i möjligaste mån ska genomföras under planperioden.

2.2.4 Kommunen bidrar till utvecklingen av en cirkulär ekonomi

Under senare år har det moderna samhällets ohållbara konsumtion av fysiska resurser diskuterats allt mer. Återvinning, återanvändning och avfallsförebyggande är aktuella frågor och EU har under senare år tagit fram flera strategier för att utveckla en ekonomi som bygger på mer hållbara materialflöden – strategier för att uppnå en cirkulär ekonomi. Enligt avfallsplanen ska kommunen bidra till denna utveckling.

Två aktiviteter för att uppnå målet är med i planen. **Uppdraget** åt Tierps Kretsloppsservice (Socialt företag) ska utökas med ytterligare varor som till exempel cyklar från återvinningscentralerna. Kommunen ska även, inom ramen för avfallsplanen, undersöka möjligheterna att skapa en affärsmässig masshantering. Om möjligheterna för detta visar sig vara goda ska dessa affärer utvecklas.

I diskussionerna som fördes på temamötet om Cirkulär Ekonomi diskuterades även möjligheten att i kommunens upphandlingar försöka föra in krav som har en avfallsförebyggande effekt. Inga aktiviteter rörande upphandling har dock prioriterats i denna avfallsplan. Likaså fördes en diskussion om vilka egna förpackningar som kommunen ska använda när mat distribueras inom den kommunala verksamheten. Dessa båda områden kan vara intressanta att arbeta med i nästa avfallsplan.

2.2.5 Nedskräpningen ska minska och förebyggas

Enligt det nya regelverket för kommunala avfallsplaner ska målsättningar för att minska nedskräpningen finnas med i varje kommuns avfallsplan. I Tierp är nedskräpning inte så vanligt förekommande men det finns en risk att den kommer att öka. Kommunen växer och det kan snart finnas underlag för snabbmatskedjor att etablera sig. Denna utveckling skulle kunna innebära ökade mängder skräp.

Målsättningen i avfallsplanen är att nedskräpningen i Tierp ska minska och förebyggas.

En plan för att komma till rätta med kustnära nedskräpning, alltså skräpiga stränder, ska upprättas och sedan följas.

I Tierps tätort ska skräpmätningar genomföras vid tre tillfällen under planperioden. Fler typer av områden kan väljas för dessa mätningar, något mer utsatt och något mindre utsatt område.

Ytterligare en aktivitet som ska genomföras under planperioden är att kommunen ska planera för förebyggande åtgärder mot nedskräpning, i den detaljplanering och/eller bygglovsprocess som föregår etablering av verksamhet som riskerar att medföra nedskräpning, exempelvis snabbmatskedjor.

TEMAB ska också ta initiativ till att öka intresset från skolor och förskolor att vara med vid skräpplockningsaktiviteter och i Grön Flagg. Fler kan intresseras om initiativen från skolor och förskolor kompletteras med initiativ från TEMAB.

Att genomföra synlig städning antas vara en viktig aktivitet i planen för att minska nedskräpningen. Synlig städning ett par gånger i veckan visar att det är viktigt för kommunen att det är rent och snyggt.

Den sista aktiviteten gällande nedskräpning är framtagande av, och arbete enligt, en kommunikationsplan för att ge invånarna kännedom om åtgärder mot nedskräpning.

2.2.6 Minska mängden matsvinn inom vård, skola och omsorg

En stor del av maten slängs. Det gäller både i produktionen, vid försäljning och vid servering. Kommunens kostenhet bereder, distribuerar och serverar flera tusen portioner varje dag. Det uppstår en hel del svinn i alla dessa led trots att kommunen, via kostenheten, är engagerad i frågan.

De aktiviteter som ska genomföras inom ramen för avfallsplanarbetet är att utreda och införa ett enkelt system för att se till att kostenheten får rätt uppgifter om antal kunder så att rätt antal måltider kan produceras och serveras. Uppföljning sker genom mätning av produktionssvinn (max 10 %), serveringssvinn på mottagningsenheterna (max 10 %) och serveringssvinn på tillagningsenheterna (max 5 %).

Vidare ska en tallrikssvinnskampanj genomföras ”Maten ska hamna i magen”. Kampanjen ska leda till att max 20 g/tallrik blir tallrikssvinn.

Inom ramen för arbetet ligger att använda ekonomisk styrning för att uppnå målen. Anslutning till kostenheten av samtliga kommunala enheter inom skola, vård och omsorg kan också vara ett sätt att minska matsvinnet i kommunen.

3 Miljökonsekvenser

En strategisk miljöbedömning har genomförts av avfallsplanen och en miljökonsekvensbeskrivning redovisas i Bilaga 5.

Avfallsplanen bygger på prioriteringarna som anges i EU:s avfallshierarki, det vill säga att man i första hand bör minska avfallsmängden, i andra hand återanvända produkter, i tredje hand återvinna material, i fjärde hand utvinna energi och bara som sista utväg deponera.

Avfallsplanens mål och strategier bidrar till att uppfylla nationella miljökvalitetsmål och mål i den nationella avfallsplanen. De nationella miljökvalitetsmål som berörs i störst utsträckning är ”God bebyggd miljö”, ”Giftfri miljö” och ”Begränsad klimatpåverkan” som alla bedöms påverkas i positiv riktning till följd av planens genomförande.

Avfallsplanens genomförande bedöms inte leda till att relevanta miljökvalitetsnormer överskrids.

Positiv miljöpåverkan bedöms uppstå främst till följd av minskade mängder avfall och ökade mängder avfall till återanvändning och återvinning. Flera åtgärder avseende nedskräpning kommer att vidtas.

Avfallsplanen bedöms inte i sig medföra *Negativ miljöpåverkan*. Negativ miljöpåverkan bedöms kunna uppstå främst till följd av transporter av avfall.

Sammanfattningsvis bedöms genomförandet av avfallsplanen medföra positiv miljöpåverkan.

4 Ekonomi

4.1 Finansiering av avfallshanteringen i kommunen

Avfallshanteringen finansieras av avfallstaxan som fastställs av kommunfullmäktige. Avgifterna i taxan ska finansiera insamling och behandling av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall från verksamheter. Avgifterna ska även finansiera återvinningscentraler, planering, utredningar, kundtjänst och administration.

Insamling och behandling av avfall som omfattas av producentansvar finansieras av avgifter på nya produkter och förpackningar. Vissa fastighetsägare och verksamheter köper hämtning av dessa avfall fastighetsnära av entreprenör eller av kommunen.

Insamling och behandling av övrigt avfall finansieras av de avgifter som företag och verksamheter betalar till privata entreprenörer eller till kommunen för att omhänderta avfallet.

4.2 Konsekvenser av avfallsplanens åtgärdsprogram

Flera åtgärder i avfallsplanen innebär en kostnad. Kostnaden för vissa åtgärder bedöms rymmas inom ramen för de olika verksamheternas normala budget. Andra åtgärder medför olika typer av investeringar. Det gäller exempelvis:

- Åtgärder för att minska mängden restavfall och mängden brännbart avfall vid återvinningscentralerna. TEMAB kommer att genomföra ombyggnationer vid återvinningscentralerna utifrån den utvecklingsplan som kommer att tas fram. Likaså kan ombyggnationer komma att behövas för att källsortering vid kommunens alla verksamheter ska bli möjlig.
- Utredning om lokal biogasanläggning eller annan nyttiggörande av energi och näringsämnen i matavfallet.
- Skräpmätningar kommer att genomföras, troligen med delvis extern personal.
- Utökad kommunikation kring vad som behövs för att hålla Tierp rent.

Den inventering av gamla deponier som genomförs inom ramen för planen och det åtgärdsprogram som inventeringen leder fram till kommer att lyfta fram de sex mest prioriterade deponierna. Storleken på kostnader avseende gamla deponier kan inte bedömas i dagsläget och kommande ansvarsutredningar kommer att visa var ansvaret för kostnaderna kommer att ligga.

5 Kommunala styrmedel för styrning i planens riktning

5.1 Lokala föreskrifter om avfallshantering

För varje kommun ska det enligt Miljöbalken finnas en renhållningsordning. Renhållningsordningen innefattar lokala föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen samt avfallsplanen.

Föreskrifterna innehåller de kommunala bestämmelserna om avfallshantering och är ett verktyg för att styra hanteringen av hushållsavfall. Föreskrifterna är också ett komplement till gällande lagstiftning på området. Föreskrifterna utgör en rättslig grund i det dagliga arbetet och vid tvister. Här kan exempelvis fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare se vilka skyldigheter och vilket ansvar som vilar på dem själva och andra aktörer.

5.2 Information och vägledning

Information, kommunikation och styrsignaler är viktigt i arbetet med att nå en kvalitativt bättre avfallshantering. Kommunerna har ett lagstadgat ansvar för information om både sådant avfall som omfattas av det kommunala renhållningsansvaret och av producentansvaret för förpackningar och returpapper.

För att uppnå resultat med avfallsinformation behövs en dialog, byggd på helhetssyn. Det kan vara effektivt att koppla information om hantering av avfall till konkret miljönytta. Dialogen måste också anpassas till den aktuella målgruppen. För att nå ut med rätt information och kunna bygga upp en aktiv kommunikation utifrån olika intressenters perspektiv kan aktörsanalyser utföras. Exempel på perspektiv är:

- Politiskt perspektiv
- Kommunalt förvaltningsperspektiv
- Entreprenörsperspektiv
- Fastighetsinnehavare-/boendeperspektiv
- Barnperspektiv

I och med dialogen blir inte bara kommunens verksamhet inom avfallsområdet både ekonomiskt och miljömässigt effektivare utan dialogen kan även bidra till varumärkesbyggande genom en stärkt miljöprofil. Information om avfallshantering gör det enklare för människor att göra miljömedvetna val på ett påtagligt sätt. Informations- och kommunikationskanaler som används inom avfallshanteringen i Tierps kommun är:

- TEMABs och kommunens hemsida
- Telefonsamtal med kunder som själva kontaktar kommunen
- Information och instruktioner i sopotrymmen om hur sortering ska ske
- Kontakt med kunder i samband med fastighetsförvärvning

Vid sidan av dialogen med intressenter är arbete med vägledning mycket viktigt. Genom att försiktigt leda avfallslämnare i en annan riktning än de annars skulle tagit, att göra det lätt att göra rätt, är att leda dem till att delta i utvecklingsarbetet.

Placeringen av containrar på återvinningscentralerna eller avstånd till sopkärl påverkar hur sorteringen av avfallet fungerar är exempel på detta. Lunchrestauranger kan minska matsvinnet genom att minska storleken på tallrikarna.

Att förstärka och vägleda på detta sätt blir allt mer känt som ett viktigt komplement till informationen.

5.3 Taxa

En utgångspunkt vid utformandet av ekonomiska styrmedel där syftet är minskad miljöbelastning och/eller ökad resurshushållning är principen om att förorenaren ska betala. Avfallsekonomin regleras i lagstiftningen (Miljöbalken och Kommunallagen) genom självkostnadsprincipen, rätten till miljöstyrning och likställighetsprincipen.

För att kunna stimulera till minskad miljöbelastning från avfallshanteringen och en ökad återvinning av avfall har kommunerna enligt Miljöbalken möjlighet att differentiera avgifterna i renhållningstaxan. Differentieringen i avgift mellan de olika erbjudna insamlingsalternativen måste vara ekonomiskt möjlig för kunden och får alltså inte vara orimligt stor. Stora skillnader i avgiftsnivåerna riskerar att leda till att hushåll väljer en viss avfallshanteringslösning enbart av ekonomiska skäl, vilket ofta innebär att ökad miljönytta i form av exempelvis förbättrad sortering inte åstadkoms. För små skillnader riskerar å andra sidan att inte styra mot avsedd miljönytta.

Tierps kommun har en miljöstyrande renhållningstaxa som ger hushåll med abonnemanget ”Sorterat restavfall/kompost” och ”Sorterat restavfall/matavfall” lägre avgift än ”Osoraterat avfall”. Därmed stimuleras både sortering av avfallet och hemkompostering av matavfallet.

Fastighetsägare i Tierp har möjlighet att beställa hämtning av förpackningar och returpapper vid fastigheten mot avgift.

Andra ekonomiska styrmedel än den kommunala renhållningstaxan är nationella styrmedel som exempelvis skatt på avfall som deponeras, pant på returflaskor, skrotningspremier för bilar, producentansvarets förpackningsavgifter samt avgifter på miljöfarliga batterier. Sådana avgifter och pantsystem är i huvudsak lagreglerade.

5.4 Tillsyn

Varje kommun tillämpar tillsyn enligt Miljöbalken för att säkerställa att verksamheter i kommunen bedrivs enligt gällande lagstiftning. Vid rutinmässiga inspektioner av miljöfarliga verksamheter säkerställs att hanteringen av farligt avfall sker på ett betryggande sätt genom okulär besiktning av lagring av avfallet, kontroll av kvitton på borttransporterat avfall och vilken anläggning som har tagit emot avfallet samt att kompletterande frågor ställs om hanteringen. Annat avfall än farligt avfall hanteras mera översiktligt genom okulär besiktning av lagring av avfall, omfattning av nedskräpning på platser där allmänheten har insyn samt kompletterande frågor om avfallets borttransport.

Vid tillsyn enligt Livsmedelslagen på restauranger och i storkök sker tillsynen av avfallshanteringen med fokus på att förhindra risken för att avfallet ska attrahera skadedjur.

Tillsynen följer en tillsynsplan som uppdateras årligen. Vid den rutinmässiga tillsynen av verksamheter ingår alltid avfall och avfallshantering som en del. I planen för den närmaste tiden finns projektinriktad tillsyn på kommunala deponier och tillsyn på enskilda avlopp. Även nationella projekt som initieras från till exempel Naturvårdsverket ska lyftas in i planen. Inget sådant nationellt projekt är för närvarande aktuellt.

6 Organisation

6.1 Nuvarande organisation

Ytterst ansvarig för kommunal renhållning, tillsyn och annan verksamhet inom kommunen är kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Nedan beskrivs kort hur ansvaret vidare är fördelat inom kommunen.

Det är Utskottet Samhällsbyggnad som har det politiska ansvaret för de frågor inom avfallsområdet som kommunen ansvarar för. Utskottet beslutar i ärenden om avfallsplan och taxa.

Vid utveckling av avfallshanteringen enligt den tidigare avfallsplanen för 2013–2018 har organisatoriska förändringar skett. Den första januari 2016 övertog TEMAB de kommunaltekniska verksamheterna från kommunen. Bolaget är ansvarigt för VA, Renhållning och för verksamheten inom Gata och park. Tierps Fjärrvärme AB är nu ett helägt dotterbolag till TEMAB. TEMAB ägs av Tierps kommun och har omkring 40 medarbetare. Inom verksamhetsområde Renhållning sker planering, uppföljning, fakturering, kundtjänst och hantering av abonnemang. Enligt bolagsordning och ägardirektiv ska TEMAB insamla, transportera, återvinna och bortforsla avfall samt uppföra/förvalta fast och lös egendom för avfallshanteringen. TEMAB ska vidare, enligt ägardirektivet, utveckla avfallshanteringen så att negativa effekter i miljön och på människors hälsa minimeras och en utveckling sker mot effektivare resursutnyttjande enligt den lagstadgade så kallade avfallshierarkin. Insamling av hushållsavfall och bemanning av återvinningscentraler sköts av TEMAB i egen regi medan slamtömning utförs av entreprenör.

Jävsnämnden är ansvarig tillsynsmyndighet och tillsynen utförs av Miljö- och hälsoskydds enheten.

6.2 Samverkan

Inget formaliserat samarbete med andra kommuner finns idag. Tierps kommun samarbetar med Östhammars kommun i olika ärenden vid behov, exempelvis samordning av upphandling.

6.3 Konsekvenser av avfallsplanens åtgärdsprogram

Genomförandet av åtgärderna i avfallsplanens åtgärdsprogram förutsätter engagemang från flera olika delar av kommunens organisation. TEMAB är nyckelaktör i arbetet men flera andra delar av organisationen kommer att behöva vara aktiva i arbetet. Åtgärderna bedöms dock kunna genomföras med befintliga personella resurser.

7 Mål och aktiviteter i sammanfattning

I tabellen nedan anges huvudansvar och medverkande samt när åtgärden ska vara klar

	Huvudansvar	Medverkande	Klart
Minska mängden brännbart avfall på återvinningscentralerna med 15 % och mängden restavfall med 10 %			
Framtagande av utvecklingsplan för återvinningscentralerna	VC Renhållning, TEMAB ²	Miljösamordnare, TEMAB	2019
Genomförande av utvecklingsplan för återvinningscentralerna	VC Renhållning, TEMAB		2019 ff
Information till samtliga nyinflyttade samt de som bytt boende i kommunen om hur sorteringen av avfall går till.	VC Renhållning, TEMAB	Chef, ABTB ³	2019
Införande av källsortering av matavfall, förpackningar och tidningar i alla kommunens verksamheter (inklusive skola, vård och omsorg)	VC Renhållning, TEMAB	Fastighetsansvarig, kommunen Chef, TKAB ⁴ Chef, ABTB	2020
Genomförande av uppföljning och analys av införandet av matavfallsinsamling	VC Renhållning, TEMAB		2019, 2020, 2021
Genomförande av plockanalys av restavfall, matavfall samt brännbart avfall på återvinningscentralerna	VC Renhållning, TEMAB		2019, 2021
Minska miljöpåverkan från gamla deponier			
Utveckla åtgärdsprogram för samtliga nedlagda kommunala deponier	Samhällsbyggnadschef, kommunen		2018

² TEMAB = Tierps Energi och Miljö AB

³ ABTB = AB Tierpsbyggen

⁴ TKAB = Tierps kommunfastigheter AB

Genomföra åtgärder enligt åtgärdsprogram	Samhällsbyggnadschef, kommunen		2019 ff
Nyttiggörande av näringen i samtliga kommunala organiska avfall 2022			
I upphandling kräva att organiskt avfall ska komma till nytta på åkermark	VC Renhållning, TEMAB	Upphandlingschef, kommunen	2018
Genomförande av utredning om lokal biogasanläggning och alternativa lösningar	VC Renhållning, TEMAB	Miljösamordnare, TEMAB	2020
Genomförande av utredning kring framtida avsättning för avloppsslam och aska	VC VA, TEMAB	Miljösamordnare, TEMAB	2019
Genomförande av utredning av hur näringen i slammet från små avloppsanläggningar på bästa sätt kan komma till nytta.	Chef Miljö och Hälsa, kommunen		2019
Genomförande av de åtgärder som krävs för att nyttiggöra näringen från små avloppsanläggningar.	TEMAB	Chef Tillväxt och samhällsbyggnad, Chef Miljö och hälsoskydd	2022
Kommunen bidrar till utvecklingen av en cirkulär ekonomi			
Utöka Tierps kretsloppsservice (socialt företag) uppdrag med ytterligare varor, ex cyklar från återvinningscentralerna.	VC Renhållning, TEMAB		2020
Undersöka möjligheterna med att skapa en affärsmässig masshantering. Om möjligheterna är goda – börja utveckla affärerna	VC Renhållning, TEMAB	VC Gata/Park, TEMAB	2019 ff
Nedskräpningen ska minska och förebyggas			
Upprätta en plan för att komma till rätta med kustnära nedskräpning	VC Gata/Park, TEMAB	Chef Kultur och fritid, kommunen	2019 ff
Genomföra plan för att komma till rätta med kustnära nedskräpning	VC Gata/Park, TEMAB	Chef Kultur och fritid, kommunen	2019 ff
Genomföra skräpmätning i Tierp	VC Gata/Park, TEMAB		2019, 2020, 2022
Vid detaljplanering för etablering av snabbmatskedjor ska förebyggande åtgärder mot nedskräpning göras	VC Gata/Park, TEMAB		Kontinuerligt

Genomföra initiativ för att aktivera fler skolor för skräpplockning och grön flagg	VC Gata/Park, TEMAB	Chef Samhällsbyggnad, kommunen	Kontinuerligt
Genomföra synlig städning	VC Gata/Park, TEMAB		Kontinuerligt
Framtagande av kommunikationsplan för att ge invånarna kännedom om åtgärder mot nedskräpning	VC Gata/Park, TEMAB	Chef Samhällsbyggnad, kommunen	2019
Genomföra kommunikationsplan för att ge invånarna kännedom om åtgärder mot nedskräpning	VC Gata/Park, TEMAB	Chef Samhällsbyggnad, kommunen	2019 ff
Minska mängden matsvinn inom vård, skola och omsorg			
Utreda och införa ett enkelt system så att kostenheten får rätt uppgifter om antal kunder så att rätt antal måltider kan produceras och serveras. Uppföljning sker genom mätning av produktionssvinn (max 10 %), serveringssvinn på mottagningsenheterna (max 10 %) och serveringssvinn på tillagningsenheterna (max 5 %)	Chef för kostenheten, kommunen	Chef för utbildning, vård & omsorg, kommunen	2020
Genomföra tallrikssvinnskampanj "Maten ska hamna i magen" så att max 20 g/tallrik blir tallrikssvinn	Chef för kostenheten, kommunen	Chef för utbildning, vård & omsorg, kommunen	2020